

Оцінка фінансової стійкості банку

УДК 336.01

Бондаренко О. В.

Магістр 2 курсу

фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. У статті розглянуто проблеми вибору оптимальної методики оцінки фінансової стійкості банку. Розкрито сутність та поняття значення фінансової стійкості банку, проаналізовано існуючі методи аналізу фінансової стійкості, окреслено проблеми їх використання в сучасних умовах функціонування банківської системи.

Ключові слова: фінансова стійкість, методи аналізу, ліквідність, капітал, платоспроможність, рентабельність, фінансові ризики.

Аннотация. В статье рассмотрены проблемы по выбору оптимальной методики оценки финансовой устойчивости банка. Раскрыто сущность и понятия значение финансовой устойчивости банка, проанализированы существующие методы анализа финансовой устойчивости, очерчены проблемы их использования в современных условиях функционирования банковской системы.

Ключевые слова: финансовая устойчивость, методы анализа, ликвидность, капитал, платежеспособность, рентабельность, финансовые риски.

Annotation. The article is devoted to the problem of choosing the optimal estimation procedure of the financial stability of a bank. It was revealed the essence of a concept and value of the financial stability of a bank, analysed the existent methods of analysis of financial stability, outlined the problems of their use in modern conditions of the banking system functioning.

Keywords: financial stability, methods of analysis, liquidity, capital, business solvency, profitability, financial risks.

Складність і динамічність сучасних економічних взаємовідносин потребують від банків упровадження ефективних та гнучких до ринкових

умов, систем управління банком, які б забезпечували можливість оперативного реагування на зміни в економічному середовищі та враховували існуючі структурні особливості. Для забезпечення фінансової стійкості банку в сучасних умовах, для ефективного управління банком необхідно оцінити його реальний фінансовий стан.

Наявні підходи до оцінки фінансової стійкості банків відрізняються за складом критеріїв, системою показників, що характеризують складові фінансової стійкості, орієнтовними значеннями показників тощо. Здебільшого ці методики схожі, оскільки стосуються узагальнених характеристик діяльності банку, що зумовлює спрямованість аналізу, перелік та зміст аналітичних процедур, склад інформаційних даних, що використовуються в процесі аналізу.

Дослідження показали, що особливо актуальними на сьогодні є питання щодо оцінки фінансової стійкості банків з позицій відкритого інформаційного простору. Крім того, для банку важливий не тільки внутрішній аналіз його діяльності, але і порівняння результатів його роботи з результатами інших банків. Таке завдання можна вирішити за допомогою інтегральної оцінки фінансової стійкості банку. Тому вивчення проблеми визначення методики оцінки фінансової стійкості банку є актуальним.

Вивченням проблемних питань з оцінки фінансової стійкості банків займалися такі вітчизняні вчені, як І. В. Белова [1, с. 46], І. М. Васькович [2, с. 40], А. М. Герасимович [3, с. 205], С. П. Вольська [4, с. 54] та інші. Віддаючи належне їх науковим розробкам, слід зауважити, що проблеми оцінювання та забезпечення фінансової стійкості українських банків як з теоретичного, так і з практичного погляду потребують подальших досліджень.

Метою статті є здійснення комплексної оцінки фінансової стійкості банку і визначення на цій основі шляхів її підвищення.

У вітчизняній банківській практиці єдиного підходу до визначення рівня фінансової стійкості банків не вироблено. Основними індикаторами її визначення слугують економічні нормативи, які встановили органи банківського нагляду, а також застосування системи CAMELS [5, с. 215]. Для досягнення об'єктивної оцінки фінансової стійкості банків у

вітчизняній банківській практиці слід поєднувати два напрями оцінки:

1) на макроекономічному рівні – зовнішня оцінка фінансової стійкості банківського сектору Національним банком України на основі розробленої цілісної системи оцінки та контролю за дотриманням встановлених економічних нормативів;

2) на рівні окремого банку – самооцінка на основі застосування внутрішньої системи оцінки фінансової стійкості, що містила б комплекс таких показників, які сповна відображали б усі аспекти та специфіку діяльності банку.

Визначення фінансової стійкості за фактами виконання чи невиконання банком нормативних показників не дає об'єктивної оцінки, тому зараз усе вагомішими стають загальноновизнані у світі індикатори, які комплексно характеризують динаміку розвитку фінансової установи з позицій стійкості. Найчастіше застосовують групи індексів та коефіцієнтів, які, на думку науковців, найбільш повно відображають ризики, притаманні окремим банкам та банківській системі загалом [6 с. 75].

Для узагальнюючої комплексної оцінки фінансової стійкості банку доцільно використовувати метод середньої геометричної та динамічних середніх значень обраних коефіцієнтів для розрахунку [7, с. 63-64]. Він базується на визначенні коефіцієнтів за окремими показниками, коли одиницею вважається найвище значення даного індикатора. Для розрахунку показника фінансової стійкості банку використано формулу:

$$I_{fs} = \sqrt[n]{\prod_{i=1}^n \frac{K_i}{X_i}},$$

де I_{fs} – інтегральний показник фінансової стійкості банку;

K_i – значення i -го коефіцієнта для розрахунку;

x_i – динамічне середнє значення i -го коефіцієнта для розрахунку;

n – кількість коефіцієнтів для розрахунку.

Для розрахунку інтегрального показника фінансової стійкості банку використано 15 коефіцієнтів, серед яких: норматив адекватності

регулятивного капіталу, відношення регулятивного капіталу до сукупних активів, коефіцієнт залежності ресурсної бази від залучених міжбанківських кредитів, прибутковість активів, прибутковість капіталу. Ці коефіцієнти є найбільш показовими і найчастіше використовуються для визначення ключових складових фінансової стійкості [4, с. 56]. Розрахунок інтегрального показника фінансової стійкості здійснено на прикладі АТ "ОТП Банк" за період 2012–2015 рр. та подано у табл. 1. Для розрахунків використано дані з річних звітів банку [8].

Таблиця 1

Розрахунок інтегрального показника фінансової стійкості АТ "ОТП Банк" за 2012-2015 рр.

Показник	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	Середнє значення показника
1. Адекватність регулятивного капіталу	0,112	0,117	0,109	0,122	0,115
2. Відношення регулятивного капіталу до сукупних активів	0,090	0,102	0,092	0,093	0,094
3. Питома вага строкових депозитів у зобов'язаннях	0,566	0,596	0,622	0,582	0,591
4. Коефіцієнт залежності ресурсної бази від залучених міжбанківських кредитів	0,010	0,002	0,071	0,042	0,031
5. Прибутковість активів	0,014	0,011	0,010	0,010	0,011
6. Прибутковість капіталу	0,115	0,085	0,084	0,092	0,094
7. Рентабельність витрат	0,079	0,067	0,072	0,076	0,074
8. Коефіцієнт ризику кредитного портфеля	0,192	0,219	0,222	0,166	0,200
9. Індекс процентного ризику	0,108	0,133	0,102	0,089	0,108
10. Коефіцієнт валютної позиції	0,236	0,427	0,588	0,057	0,327
11. Миттєва ліквідність	0,999	0,821	1,084	0,998	0,975
12. Мультиплікатор капіталу	9,296	7,590	8,133	9,252	8,568
13. Коефіцієнт фінансового важеля	8,296	6,590	7,133	8,252	7,568
14. Питома вага кредитного портфеля в загальних активах	0,775	0,795	0,764	0,759	0,773
15. Питома вага високоліквідних активів у загальних активах	0,185	0,172	0,200	0,198	0,189
Інтегральний показник фінансової стійкості	0,941	0,837	1,000	0,894	0,938

Розрахунки, наведені у табл. 1, свідчать про те, що значення рівня фінансової стійкості банку мали тенденцію до зменшення у 2012–2013 рр., у 2014 р. показники набагато покращилися. Підвищенню фінансової стійкості у 2014 р. сприяли такі чинники: покращення якості пасивів через зменшення проблемних кредитів, підвищення рентабельності банку, зважена політика щодо управління ліквідними коштами, мінімізація фінансових ризиків. Отже, зазначені індикатори можуть бути сигналом як можливої появи негативних явищ у банках, так і сигналом до виявлення невикористаних прихованих резервів покращення показників фінансової стійкості банківської установи.

Підсумовуючи вищесказане, можна зробити висновок, що в умовах динамічного розвитку вітчизняної економіки дослідженню поняття стійкості банку повинно приділятися чи не найбільше уваги, оскільки саме стійкість є запорукою розвитку банківських установ. У зв'язку з розвитком ринкових відносин в Україні, необхідністю підвищення конкурентоспроможності банківської системи і її ролі в економіці країни проблема оцінки фінансової стійкості банків набуває особливо важливого значення. Під фінансовою стійкістю банку слід розуміти якісну інтегральну характеристику спроможності установи ефективно виконувати свої функції та забезпечувати цілеспрямований розвиток шляхом трансформації ресурсів та мінімізації ризиків витримуючи вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.

Література

1. Бєлова І. В. Оцінка фінансової стійкості банків України за допомогою методики Z-score / І. В. Бєлова, М. В. Греченок // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник наукових праць. – 2013. – Випуск 37. – С. 45-54.

2. Васькович І. М. Деякі аспекти фінансової стійкості комерційного банку / І. М. Васькович // Формування ринкових відносин в Україні. – 2009. – № 2. – С. 40-43.

3. Аналіз банківської діяльності : підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін. ; за ред. А. М. Герасимовича. – К. : КНЕУ, 2004. – 599 с.

4. Вольська С. П. Комплексна оцінка фінансової стійкості банку / С. П. Вольська // Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції "Економіка підприємництва: теорія і практика", (Київ, 21 жовтня 2010 р.). – К. : КНЕУ, 2015. – С. 54-56.

5. Головка О. Г. Окремі підходи до розкриття сутності фінансової стабільності банків / О.Г. Головка // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2011. – № 1(10). – С. 214-218.

6. Крухмаль О. В. Оцінка фінансової стійкості як динамічної характеристики банку / О.В. Крухмаль // Вісник Української академії банківської справи. – 2012. – С. 75-78.

7. Коваленко В. В. Стратегічне управління фінансовою стійкістю банківської системи: методологія і практика : монографія / В. В. Коваленко. – Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2013. – 228 с.

8. Річні звіти АТ "ОТП Банк" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.otpbank.com.ua

Автор

Бондаренко О. В.

Керівник

Гонтар Д. Д.

к.е.н., викладач

Завідувач кафедру банківської справи

Колодізев О. М.

д.е.н., проф.